

Utvärdering Forum för smarta elnät

September 2016 – oktober 2017

Utförd av Faugert & Co Utvärdering AB

Förord

Forum för smarta elnät tillsattes efter ett beslut av regeringen 2016. Detta är en utvärdering av Forumets arbete under det första verksamhetsåret, fram till oktober 2017. En extern utvärdering i detta skede har varit värdefull för att få en indikation på om Forumet rör sig i rätt riktning, det vill säga har etablerat sig som en samlade kraft för utvecklingen av smarta elnät. Utvärderingen lyfter genom intervjuer med intressenter fram framgångar såväl som utvecklingspotential och vikten av att bibehålla tempot. Därmed kommer den att utgöra ett stöd i Forumets fortsatta arbete.

Maria Sandqvist, Forum för smarta elnät

Innehåll

Sammanfattning	5
Executive summary	7
1 Inledning	8
1.1 Bakgrund	8
1.2 Uppdraget	8
1.3 Utvärderingsfrågor	8
1.4 Genomfört arbete	8
1.5 Rapportens disposition	9
2 Bakgrund	10
2.1 Forumets syfte och mål	10
2.2 Forumets organisation	12
3 Vilka aktiviteter har genomförts?	16
3.1 Styrgruppens aktiviteter	16
3.2 Arbetsgruppernas aktiviteter	17
3.3 Övriga aktiviteter	20
4 Hur har aktiviteterna genomförts?	22
4.1 Fokus för arbetet under perioden	22
4.2 Aktiviteter och deltagande aktörer	22
4.3 Arbetsformerna	24
5 Vad har aktiviteterna bidragit till?	27
5.1 Resultat av genomförda aktiviteter	27
5.2 Forumets bidrag till dialog, samverkan och en neutral mötesplats.....	28
5.3 Möjliga effekter av genomförda aktiviteter	30
6 Vilka behov och förväntningar finns?	32
7 Reflektion	35

Sammanfattning

Forum för smarta elnät tillsattes genom ett regeringsbeslut i december 2015 för perioden 2016–2019 och har i uppdrag att främja tillväxt av smarta elnät i Sverige och internationellt. De arbetar också för att skapa en bred mötesplats för skilda aktörer och bidra till energiomställningen i Sverige. Forumet ska bland annat främja och utveckla dialogen om smarta elnäts möjligheter samt följa upp genomförandet av den handlingsplan för smarta elnät som tidigare tagits fram av Samordningsrådet för smarta elnät. Faugert & Co Utvärdering AB har under hösten 2017 genomfört en utvärdering av den verksamhet som Forumet bedrivit under perioden september 2016-oktober 2017. Frågorna för utvärderingen har varit att följa upp vilka aktiviteter Forumet har genomfört under perioden och bedöma vilka resultat som är möjliga att se från dessa samt i vilken utsträckning Forumets arbetsformer har varit ändamålsenliga för möjligheten att kunna uppnå de resultat som eftersträvas. Utvärderingen har genomförts genom dokumentstudier, intervjuer och en webbenkätundersökning.

Under den period som utvärderats har Forumets arbete fokuserats på att lägga en grund för den kommande verksamheten genom att fastställa vision, effektmål och strategier, vilka tillsammans ger en inriktning för hur området för smarta elnät kan utvecklas framöver. Fokus har också varit att hitta former för hur arbetet kan bedrivas. Under perioden har Forumet genomfört ett flertal aktiviteter i form av bland annat seminarier, workshops och internationella rundabordssamtal. Utöver detta har två arbetsgrupper tillsatts, som under våren och sommaren 2017 tagit fram strategier för ökad flexibilitet i elsystemet respektive internationalisering. Strategierna har lanserats genom publika seminarier under hösten 2017 och arbetsgrupperna har därmed avslutat sitt arbete. Framtagande av strategierna har till stor del handlat om att skapa förutsättningar för det kommande arbetet med att avgränsa och prioritera var resurserna ska riktas och var det ska kraftsamlas. Av utvärderingen framkommer att:

- Forumet har etablerat väl fungerade former för hur arbetet ska bedrivas.

Utvärderingen visar att det under perioden har utvecklats tydliga rutiner för hur arbetet inom Forumet ska bedrivas. Vidare upplevs arbetet inom Forumets styrgrupp och arbetsgrupper överlag fungera väl och det finns ett stort förtroende för kansliets arbete. Något som kan lyftas i det kommande arbetet är hur styrgruppen kan användas mer för strategiska beslut samt vilka former som kan finnas för att gruppen i ännu högre grad ska kunna följa och diskutera det löpande arbete som sker inom och genom Forumet.

- Genomförda aktiviteter har bidragit till ökad kunskap och kompetens

De aktiviteter som genomförts under perioden bedöms ha bidragit till ökad kunskap och kompetens inom området samt till att föra upp frågan om smarta elnät på agendan. Formerna för arbetet har möjliggjort för berörda aktörer att kunna bidra till och påverka det kommande arbetet. Forumet uppfattas i hög grad utgöra en neutral mötesplats för intressenter inom området samt bidra till att stärka dialogen och i viss mån även samverka mellan aktörerna. Ett stort antal representanter från såväl företag, myndigheter som andra organisationer har deltagit i aktiviteterna, vilket indikerar att Forumets arbete har uppmärksammats och bedömts vara relevant.

- Framtagna strategier utgör de viktigaste resultaten från perioden.

Strategierna pekar ut vilka aktiviteter som behöver genomföras för en fortsatt utveckling av området och identifierar vilka aktörer som har ett ansvar i det fortsatta arbetet. Förväntningarna på den fortsatta processen är stora och arbetet behöver nu fokusera på att omvandla strategi till praktik genom att konkretisera hur strategiernas rekommendationer ska realiseras. Olika frågor och områden kopplade till strategierna lyfts fram som viktiga att arbeta vidare med och det kan även behövas nya arbetsgrupper och/eller projekt för att hantera prioriterade områden.

- Fler aktörer kan behöva nås och kunskapen om deras behov öka.

Även om det varit ett högt deltagande i Forumets aktiviteter kan fler berörda aktörer behöva nås. I det fortsatta arbetet är det därför angeläget att se över vilka aktörer som ännu inte omfattats av Forumets arbete och vilka insatser som kan behövas för att involvera dessa under den kommande perioden. Att ytterligare fördjupa kunskapen om behoven hos små- och medelstora företag samt att se över hur kundperspektivet kan adresseras i högre grad kan utgöra frågor för fortsatt analys.

Sammantaget bedöms genomförda aktiviteter ha skapat en bra grund för arbetet inom området och tillsammans med det kommande arbetet kan detta bidra till att skapa goda förutsättningar för att effektmålen ska kunna nås på sikt. Samtidigt kommer det att krävas omfattande insatser även från andra berörda aktörer för att utveckla de regelverk och andra incitament som kan behövas för att målen ska nås. Det är således av stor betydelse att Forumet upprätthåller tempot i arbetet för att kunna bygga vidare på det engagemang och de möjligheter som har skapats genom det inledande arbetet. Mot bakgrund av Forumets begränsade resurser och tid är det viktigt att fortsatt arbeta nära och integrerat med andra aktörer för att se hur de aktiviteter som genomförs kan komplettera och stärka andra pågående processer och insatser i syfte att skynda på utvecklingen inom området för smarta elnät.

Executive summary

The Swedish Smart Grid Forum is a national forum appointed by the Swedish Ministry of Environment and Energy for the period 2016–2019. The Forum's task is to promote dialogue about the possibilities of smart grids, and to help create international business opportunities and partnerships within the smart grid field.

Faugert & Co Utvärdering (Technopolis Group Sweden) has evaluated the work conducted by the Forum during the period September 2016–October 2017. The main purpose of the evaluation has been to study implemented activities and their results, and to assess to what extent the Forum's way of working has been appropriate for the ability to achieve its objectives. The evaluation is based on desk research, interviews and a web survey.

During the period, the work of the Forum has been focused on establishing a vision, impact objectives and strategies in order to provide a direction for the future development of the area of smart grids. Focus has also been on developing the way of working. Several activities have been carried out: seminars, workshops and international round table discussions. In addition, two working groups have been appointed, which have developed strategies for increased flexibility in the electricity system and for internationalization.

The evaluation shows that the Forum has established well-functioning working methods. The activities have contributed to increased knowledge and skills and the Forum is to a large extent regarded as a neutral meeting place for stakeholders in the area. The Forum is also regarded to contribute to strengthening the dialogue and, to some extent, the interaction between the actors. The strategies are viewed as the most important result of the period since they identify activities that need to be carried out to further develop the area as well as responsibilities of different actors in the ongoing work. There are high expectations on the upcoming work, and the Forum should now focus on transforming strategies into practice and on how additional stakeholders could be involved. It is of great importance that the Forum maintains the pace of work to build upon the commitment and opportunities created by the initial work. In view of the limited resources and time the Forum has at its disposal, it is important to continue to work closely with other actors to see how the activities implemented can complement and strengthen other ongoing processes and efforts to accelerate the development of the area of smart grids.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Forumet för smarta elnät, som tillsattes genom ett regeringsbeslut i december 2015 för perioden 2016–2019, arbetar för att främja tillväxt av smarta elnät i Sverige och internationellt. Forumet vill skapa en bred mötesplats för skilda aktörer och bidra till energiomställningen i Sverige. Forumets arbete leds av en styrgrupp vars ledamöter är utsedda av ansvarigt statsråd för energifrågorna och ordförande för styrgruppen är sedan augusti 2017 samordnings- och energiminister Ibrahim Baylan. Fram till augusti 2017 var dåvarande statssekreterare för energifrågor Nils Vikmång ordförande. Forumet ska bland annat främja och utveckla dialogen om smarta elnäts möjligheter samt följa upp genomförandet av den handlingsplan för smarta elnät som tidigare tagits fram av Samordningsrådet för smarta elnät.

1.2 Uppdraget

Energimyndigheten har genomfört upphandlingen av denna utvärdering, i samråd med Kansliet för smarta elnät. Uppdraget omfattar uppföljning och utvärdering av resultaten av de aktiviteter som Forumet genomfört under perioden september 2016-oktober 2017. I uppdraget har det dessutom ingått att ta fram en plan för hur Forumets verksamhet kan följas upp och utvärderas under 2019. Uppdraget har således bestått av två delar och i föreliggande rapport presenteras den första delen av uppdraget, det vill säga utvärderingen av Forumets aktiviteter under den aktuella perioden.

1.3 Utvärderingsfrågor

Utvärderingen har fokuserat på följande övergripande frågor:

- Vilka aktiviteter har Forumet genomfört under perioden september 2016-oktober 2017 och vilka resultat är möjliga att se från dessa?
- I vilken utsträckning har Forumets arbetsformer varit ändamålsenliga för möjligheten att kunna uppnå de resultat som eftersträvas?

1.4 Genomfört arbete

Faugert & Co Utvärdering AB har under perioden oktober–december 2017 genomfört det arbete som redovisas i denna rapport. Utvärderingen har genomförts av Elin Berglund, Markus Lindström och AnnaKarin Swenning. Den sistnämnda har varit projektledare och Tommy Jansson har varit kvalitetssäkrare.

Datainsamlingen har bestått av:

- Dokumentstudier, bl.a. av regeringsbeslut, verksamhetsplan och styrgruppsprotokoll

- Intervjuer med ett urval av deltagare i Forumets styrgrupp och arbetsgrupper samt i Forumets övriga aktiviteter
  - Totalt har 14 deltagare intervjuats
- En webbenkätundersökning, riktad till övriga deltagare inom Forumets styrgrupp och arbetsgrupper samt till ett begränsat urval av deltagare i Forumets övriga aktiviteter under perioden
  - Urvalskriteriet för deltagare i övriga aktiviteter var att de skulle ha deltagit i minst två aktiviteter under den utvärderade perioden
  - Av 74 tillfrågade har 41 personer besvarat enkäten, varav 37 procent utgör deltagare i styr- och/eller arbetsgrupperna och 63 procent utgör övriga deltagare i Forumets aktiviteter

1.5 Rapportens disposition

Rapporten inleds med en beskrivning av vårt uppdrag och hur detta har genomförts. Kapitel 2 beskriver Forumets bakgrund, syfte och mål samt organisation. I kapitel 3 ges en översikt av vilka aktiviteter som genomförts under den aktuella perioden. Kapitel 4 fokuserar på hur genomförandet har fungerat, medan kapitel 5 diskuterar vad aktiviteterna bidragit till. I kapitel 6 diskuteras behov och förväntningar och avslutningsvis presenteras våra reflektioner i kapitel 7.

2 Bakgrund

Smarta elnät är ett brett begrepp. Det täcker in hela fältet från kraftelektronik och ny teknik i transmissionsnätet till nya produkter och tjänster baserade på informationsteknik, kunskap om energiflöden och styrmöjligheter ute hos slutanvändarna. ERGEG, samarbetsorganisationen mellan EU:s tillsynsmyndigheter för energimarknaderna, definierar smarta elnät som:

Ett elnät som kostnadseffektivt kan integrera beteenden och beslut hos alla användare som är anslutna till det – elproducenter, elkonsumenter och de som är både och – för att garantera ett hållbart kraftsystem med låga förluster och hög kvalitet, försörjningstrygghet och säkerhet.

Den svenska Energimarknadsinspektionen (EI) använder en liknande definition. Utgångspunkten i båda dessa definitioner är den mycket mångfacetterade nytta som smarta elnät förväntas bidra med.

2.1 Forumets syfte och mål

Forum för smarta elnät, som tillsattes genom ett regeringsbeslut i december 2015 för perioden 2016–2019, arbetar för att främja och utveckla dialog om vilka möjligheter som finns för smarta elnät, i Sverige och internationellt.¹ Forumet har i uppgift att utarbeta en nationell strategi i syfte att främja smarta elnät som en svensk tillväxtbransch på en global marknad. Forumet ska skapa en bred mötesplats för skilda aktörer, så att utvecklingen avseende smarta elnät kan belysas ur flera perspektiv och därigenom bidra till energiomställningen i Sverige.

Forumet är en uppföljning av Samordningsrådet för smarta elnät, som lämnade sitt slutbetänkande *Planera för effekt!* i december 2014. Samordningsrådet föreslog en nationell handlingsplan för utvecklingen av smarta elnät för åren 2015–2030 och pekade på att det fanns ett fortsatt behov av en samordnande funktion för att samla de olika aktörerna och branscherna inom området. Skälen som angavs för detta är att området smarta elnät spänner över flera sektorer och involverar aktörer från många branscher och verksamhetsområden, vilket gör det svårt att peka ut ett tydligt huvudmannaskap. En samordnande funktion som ett forum ansågs också kunna spela en viktig roll i arbetet med att följa upp och vid behov uppdatera handlingsplanen utifrån ett helhetsperspektiv. Ytterligare en viktig uppgift som nämns är att förvalta och vidareutveckla samordningsrådets kunskapsplattform i syfte att sammanställa och sprida kunskap om smarta elnäts möjligheter och olika praktiska erfarenheter, även till en internationell publik.²

---

¹ M2015/04312/Ee. Inrättande av forum för smarta elnät. Miljö- och energidepartementet
² SOU 2014:84. Planera för effekt! Slutbetänkande från Samordningsrådet för smarta elnät

2.1.1 Vision, syfte och mål

Forumets vision är att det i samverkan, lokalt och globalt, är enkelt att bidra till ett hållbart energisystem där Sverige är en internationell förebild i utvecklingen av smarta elnät. Syftet beskrivs som att Forumet ska fungera som en samlande kraft för ett intelligentare energisamhälle. Forumet ska motivera, informera och planera för smarta elnät som bidrar till ökat kundinflytande och en effektivare och mer hållbar energianvändning.

I beslutet om Forumet har regeringen preciserat ett antal uppgifter, bland annat att Forumet ska vara en mötesplats i syfte att i bred samverkan mellan berörda myndigheter, bransch- och konsumentföreträdare främja utvecklingen för smarta elnät. Av beslutet framgår att Forumet ska:

- främja och utveckla dialog om smarta elnäts möjligheter,
- följa upp genomförandet av handlingsplanen för smarta elnät,
- identifiera behov av eventuellt kompletterande kostnadseffektiva åtgärder och rekommendationer i takt med omvärldsförändringar,
- inom ramen för regeringens exportstrategi främja smarta elnät som en svensk tillväxtbransch på en global marknad,
- arbeta med relevanta partner och ansvara för framtagandet av en nationell strategi för smarta elnät som inkluderar hela processen från forskning och innovation till internationalisering och harmoniserar med regeringens övriga insatser,
- ta fram en plan för hur samhällsekonomiska kostnader och nyttor av arbetet ska utvärderas samt analysera hur smarta elnät kan bidra till att nå de nationella miljö-, klimat- och energimålen,
- koordinera genomförande och uppföljning av förslag inriktade på tvärsektorieella frågor och främjandeinsatser samt
- förvalta och utveckla kunskapsplattformen som utvecklas av samordningsrådet för smarta elnät

Forumet ska bidra till stärkt dialog och samverkan genom främst arbetsgrupperna och styrgruppen men även genom att Forumet arrangerar seminarier och konferenser, samt säkrar att man har en god omvärldsbevakning.

Forumet har beslutat om följande tre effektmål:

- En elmarknad med aktiva kunder samt robust och effektiv integrering av 100 % förnybar elproduktion.
- Sverige är ett nav för smarta elnät, med internationellt erkänd kompetens och en självklar testbädd för smarta elnät.
- Sverige har till antal och variation fler exporterande företag, tjänster och produkter inom smarta elnät.

För att nå det första effektmålet ska Forumet arbeta för att öka förekomsten av smarta elnät och digitala lösningar samt förbättra

förutsättningarna för integrering av ny storskalig förnybar elproduktion, egenproducerad el, mikronät och energilager genom smarta elnät. För att nå det andra effektmålet ska Forumet arbeta för att öka Sveriges och svenska företags synlighet i EU och globalt, samt öka det globala samarbetet. Forumet ska också arbeta för att de behov som kan identifieras i processer som inbegriper såväl forskning som innovation beaktas i lagstiftningen så att t.ex. hinder i rådande bestämmelser för demonstrationsprojekt kan undanröjas. För att nå det tredje effektmålet ska Forumet arbeta för att öka tvärssektoriell samverkan samt underlätta för svenska företag att hitta globala möjligheter.

Forumets verksamhet har en viktig funktion i att samla aktörer för dialog om elsystemets utveckling, för att därigenom identifiera behov och åtgärder. Med hänsyn till detta har Forumet i sin verksamhetsplan angett sju områden som Forum för smarta elnät bör följa och stimulera utvecklingen av:

- Elmarknadens utveckling
- Ökade exportmöjligheter för företag i Sverige
- Utveckling och tillämpning av nya affärsmodeller, produkter och tjänster
- Digitalisering av energisektorn
- Energilager
- Internationell samverkan, inom Europa och globalt
- Integrering av utvecklingen av nya lösningar, policyers och incitament

2.2 Forumets organisation

Forum för smarta elnät är ett särskilt projekt inom regeringskansliet och Forumets kansli är placerat vid Energimyndigheten som en självständig grupp under generaldirektören. Forum för smarta elnät genomför sitt arbete med stöd av en styrgrupp och tidsbegränsade arbetsgrupper. Under den utvärderade perioden har Forumet haft två arbetsgrupper, bestående av intressenter på området.

2.2.1 Kansliet

Forumets kansli bemannas av en kanslichef, en samordnare, två projektledare samt en kommunikatör och har till uppgift att hantera administrationen och allmänt fungera som ett stöd till Forumet. I samråd med Samordnings- och energiministern ska kansliet förbereda styrgruppens möten, genom att ta fram möteshandlingar, dagordning, protokoll och rapporter. Kansliet ska särskilt stödja arbetet i styrgruppen genom att förse gruppen med uppgifter om utveckling mot måluppfyllelse, ekonomiska uppgifter, och uppgifter om indikatorer och delmål. Kansliet ansvarar också för att följa upp styrgruppens beslut och kommunicera med Regeringskansliet.

2.2.2 Styrgruppen

Forumets styrgrupp består av 19 personer, inklusive ordförande. Ledamöterna i styrgruppen är utsedda för perioden 1 april 2016–30 juni 2018. Styrgruppens funktion är att verka för att de uppgifter som framgår av beslutet om Forumet genomförs och sammanträder två till fyra gånger om året, utifrån en beslutad årlig mötesplan. Samordnings- och energiministern utser ledamöter till Forumets styrgrupp och ordförande utses av regeringen. Styrgruppen beslutar om strategi och mål för Forumets arbete utifrån regeringsbeslutet om Forumets inrättande. Vidare beslutar styrgruppen om direktiv och tidsplan för arbetsgrupperna. Styrgruppen är också mottagare av förslag från arbetsgrupperna och följer upp genomförande av förslagen.

Styrgruppsledamöterna har tillsatts utifrån syftet att belysa utvecklingen kring smarta elnät ur flera perspektiv och därigenom täcka in stora delar av området. Ledamöterna är personligt förordnade och de företräder sin organisation i första hand och sin bransch i andra hand i styrgruppen. För beslut av styrgruppen krävs majoritetsbeslut. Ledamot kan efter överenskommelse med ordföranden ersättas vid ett styrgruppsmöte om ordinarie ledamot har förhinder. Andra personer får närvara vid möten efter överenskommelse med ordföranden. Styrgruppen ska också godkänna kansliets verksamhetsplan, övergripande kommunikationsplan, årsrapport och eventuella syntesrapporter som tas fram av kansliet. Tabell 1 visar styrgruppens sammansättning.

Tabell 1 Styrgruppens sammansättning

Deltagare	Befattning och organisation
Ibrahim Baylan (ordförande)	Samordnings- och energiminister
Karin Alvehag	Analytiker, Energimarknadsinspektionen
Tania Pinzon	Enhetschef Marknadsstöd, Svenska kraftnät
Rémy Kolessar	Avdelningschef Forskning och innovation, Energimyndigheten
Peter Vikström	Chef Analysenheten, Konsumentverket
Håkan Nordkvist	Sustainability Innovation Manager, IKEA
Jennie Sjöstedt	Project manager, E.ON Sverige
Catarina Naucér	Chef forskning och utveckling, Fortum Power and Heat
Cecilia Schartau	Senior project manager, Business Sweden
Olle Dierks	Expert innovationsupphandling, internationalisering, inkubatorer, SISP
Pär Hermerén	Ansvarig energi och klimat, Teknikföretagen

Anders Persson	Näringspolitisk chef, Svenska Teknik & Designföretagen
Guillaume Leygues	Cloud Platform Sales Engineer, Google Sverige
Karin Widegren	Vice ordförande, ISGAN
Lena Johansson	Säljchef nätsystem, Siemens AB
Marie Fossum Strannegård	Head of recycling, Northvolt
Mikael Dahlgren	Forskningschef ABB, Sverige
Anna Denell	Hållbarhetschef, Vasakronan
Markus Wråke	Vd, Energiforsk

2.2.3 Arbetsgrupperna

Arbetsgrupperna kan omfatta organisationer och experter utanför styrgruppens krets. Arbetsgrupperna utformar rutiner för arbetet utifrån av styrgruppen beslutade direktiv. Ordföranden i arbetsgruppen ansvarar för dialog med kansliet. Arbetsgruppernas rapporter kan t.ex. utformas som förslag till insatser, vidare utredningar, analyser eller redovisning av utförda insatser. Förslag till insatser som riktas till Forumet ska godkännas av styrgruppen och förslag som riktas till andra aktörer skall kommuniceras till de samhällsaktörer som förslagen riktas till. Vidare ska förslag som riktas till myndigheter lämnas för kännedom till respektive myndighet och vid behov kommer sådana förslag att beredas i Regeringskansliet. Hösten 2016 tillsattes två arbetsgrupper med uppgift att ta fram en strategi för ökad flexibilitet i elsystemet respektive en strategi för smarta elnät från forskning till internationalisering. Tabell 2 visar sammansättningen av deltagare i de respektive arbetsgrupperna.

Tabell 2 Arbetsgruppernas sammansättning

Deltagare i arbetsgruppen för flexibilitet	Deltagare i arbetsgruppen för internationalisering
Catarina Nauclér, Fortum (ordförande)	Marie Fossum Strannegård, Ericsson (ordförande)
Marielle Lahti, Forum för smarta elnät (projektledare)	Anna Nordling, Forum för smarta elnät (projektledare t.o.m. april 2017)
Rémy Kolessar, Energimyndigheten	Albin Carlén, Forum för smarta elnät (projektledare fr.o.m. mars 2017)
Anna Wolf, Power Circle	Ambra Sannino, ABB
Linda Thell, Svenska Kraftnät	Bo Normark, KIC InnoEnergy
Tor Krog, Siemens	Cecilia Schartau, Business Sweden
Robert Saers, ABB	Fredrik Carlsson, Vattenfall

Dan Sellergren/Ulf Näslund, Vasakronan	Karin Widegren, International Smart Grid Action Network (ISGAN)
Karin Alvehag, Energimarknadsinspektionen	Len Börjeson, Sweco Energiguide
Marcus Törnqvist/Erik Hedström, Ericsson	Ludvig Lindström, Energimyndigheten
Mari-Louise Persson, Riksbyggen	Olle Dierks, Swedish Incubators and Science Parks (SISP)
Malin Janols, Umeå energi	Pär Hermerén, Teknikföretagen
Bo Olsson/ThorsteinWatne, Vattenfall	Senja Nordström, Energimyndigheten
Linda Bui, Nacka Energi	
Magnus Lindén, Sweco	
Alf Larsen/Peter Sigenstam, E.ON	
Anders Fredriksson, Energiföretagen	

3 Vilka aktiviteter har genomförts?

I detta kapitel ges en översiktlig beskrivning av de aktiviteter som Forumet har genomfört från september 2016 fram till och med oktober 2017. Under perioden har Forumet genomfört aktiviteter både nationellt och internationellt. Nationellt har det främst rört sig om framtagande av strategier samt anordnande av seminarier, hearings och workshops. Internationellt har Forumet ordnat s.k. rundabordssamtal inom ramen för exportfrämjande och även medverkat vid internationella konferenser. Inledningsvis redogörs för styrgruppens och de två arbetsgruppernas aktiviteter. Därefter beskrivs i korthet de övriga aktiviteter som Forumet antingen har arrangerat eller deltagit i.

3.1 Styrgruppens aktiviteter

Forumets styrgrupp har under den utvärderade perioden hållit sex styrgruppsmöten, varav tre hölls år 2016. Inför varje möte har en agenda tagits fram av kansliet och skickats ut till styrgruppen och mötena har också dokumenterats genom protokoll.

Huvudsakligt fokus under de första styrgruppsmötena har varit att bygga upp en grund för Forumets fortsatta arbete. Detta har bland annat inneburit att man i samband med styrgruppens andra möte genomförde en workshop i syfte att ta fram grunden till en strategi för Forumets arbete. Styrgruppen delades upp i fyra grupper och hade i uppgift att diskutera vilken förändring Forumet ska åstadkomma, vilka prioriteringar som bör göras för att nå förändringen och vilka visioner som finns hos de olika aktörerna. Workshopen låg till grund för att under det tredje styrgruppsmötet utveckla effektmål och verksamhetsmål för Forumet. Styrgruppen gav sedan kansliet i uppgift att utarbeta vidare förslag till vision och mål i samband med framtagandet av en verksamhetsplan för 2017. Verksamhetsplanen, som sträcker sig över perioden 2017–2019, antogs av styrgruppen i februari 2017. Planen innehöll de visioner och mål som presenterats i föregående kapitel (se avsnitt 2.1.1).

Under hösten 2016 tillsatte styrgruppen två arbetsgrupper med uppgift att ta fram strategier för ökad flexibilitet i elsystemet genom smarta elnät respektive för smarta elnät från forskning till internationalisering (i den fortsatta beskrivningen benämns de som arbetsgruppen för flexibilitet och arbetsgruppen för internationalisering). I samband med beslutet om att tillsätta dessa arbetsgrupper utsåg styrgruppen även ordförande för respektive arbetsgrupp.

Styrgruppen har uppdaterat den handlingsplan som togs fram av Samordningsrådet och som Forumet har till uppgift att följa upp. Framför allt har detta arbete gått ut på att konkretisera aktiviteter som kan

genomföras inom ramen för de rekommendationer som Samordningsrådet tagit fram, samt besluta om vilken eller vilka aktörer som ska vara ansvariga för att insatsen genomförs.³

3.2 Arbetsgruppernas aktiviteter

Vad gäller de arbetsgrupper som tillsattes hösten 2016 valde Forumet av strategiska skäl att ge båda arbetsgrupperna ett brett mandat, för att skapa möjlighet att identifiera prioriteringar inom de relevanta områdena. Respektive arbetsgrupp har under våren och sommaren 2017 arbetat fram strategier och rekommendationer för det fortsatta arbetet. Strategierna har sammanfattats i rapporter som lanserades genom publika seminarier under hösten 2017. Genom lanseringarna har arbetsgrupperna avslutat sitt arbete. De rekommendationer som arbetsgrupperna lämnade i respektive strategirapport har godkänts av styrgruppen och med utgångspunkt i detta har kansliet under hösten 2017 arbetat med att ta fram ett begränsat antal delmål för det fortsatta arbetet.

3.2.1 Strategi för en ökad flexibilitet i elsystemet genom smarta elnät

Arbetsgruppen för flexibilitet har under arbetet varit indelad i tre undergrupper; aktörsanalys/hinder, kundperspektiv och framtidsscenarioer. Tillsammans har de som tidigare beskrivits tagit fram strategirapporten *Strategi för en ökad flexibilitet i elsystemet genom smarta elnät: Rekommendationer*. I arbetet med strategierna har arbetsgruppen gått igenom de hinder, möjligheter och drivkrafter som identifierats i tidigare arbeten kring ämnet och kommunicerat med relevanta aktörer genom två workshops och en hearing.

Strategin pekar på fyra huvudområden att utveckla:

- Ge förutsättningar för nya affärsmodeller för flexibla tjänster
- Utveckla marknaden för systemtjänster
- Åtgärder avseende IT-säkerhet och integritet
- Information och kunskapshöjande åtgärder

För respektive område har arbetsgruppen rekommenderat ett antal aktiviteter och identifierat olika aktörer som skulle kunna fungera som utförare. Aktörerna som identifierats som ansvariga för strategins 20 rekommendationer är förutom Forumet även EI, Svenska kraftnät och Energimyndigheten. Syftet med aktiviteterna är att möjliggöra förutsättningar för att utveckla vart och ett av de fyra huvudområden som arbetsgruppen identifierat.

Rekommendationerna arbetades i huvudsak fram utifrån den workshop och hearing som genomförts med relevanta aktörer. Förslagen som togs fram under dessa tillfällen fungerade som underlag vid formulering och prioritering av de rekommenderade aktiviteterna. Den första workshopen

---

³ Planera för effekt! och Forumets uppdaterade handlingsplan

inkluderade cirka 80 deltagare som representerade kunder, energitjänsteföretag, producenter, myndigheter och aktörer på elmarknaden. Deltagande aktörer gavs möjlighet att utifrån sina respektive perspektiv diskutera förslag för att möjliggöra en ökad flexibilitet i energisystemet i Sverige. Under workshopen diskuterades också EU-kommissionens lagstiftningsförslag *Ren energi för alla i Europa*, som bl.a. syftar till att visa att övergången till ren energi är framtidens tillväxtsektor. Förslagen omfattar energieffektivitet, förnybar energi, elmarknadens utformning, trygg elförsörjning och regler för energiunionens styrning.

Efter att förslag till rekommendationer tagits fram hölls en hearing där intressenter gavs möjlighet att lämna skriftliga synpunkter. Omkring 80 personer deltog i hearingen på plats och över 200 personer följde hearingen via en webbsändning. Av Forumets egen uppföljning av hearingen framgår att det generellt visades ett brett stöd för de förslag som arbetsgruppen tagit fram, men att flera deltagare samtidigt uttryckte vikten av att gå från ord till handling. Under hearingen presenterades inledningsvis åtgärder för ökad flexibilitet utifrån olika aktörsperspektiv och sedan fördes en diskussion om vad respektive aktör skulle kunna göra och vad de behöver hjälp med för att komma vidare. Strategin lanserades den 14 september 2017 med deltagande av över 100 personer. De deltagande representerade aktörer inom elmarknaden, forskning och innovation, samt myndigheter.

3.2.2 Incitament för smarta elnät

Utöver arbetet med strategin har arbetsgruppen för flexibilitet även lett ett projekt som styrgruppen beslutade att Forumet skulle genomföra i oktober 2016. Projektet handlade om incitamentsreglering och baserades på ett förslag från EI. Bakgrunden till projektet var ett behov av att inför den kommande tillsynsperioden 2020–2023 utvärdera incitamenten i befintlig reglering för investeringar i ny teknik. Genom att öka investeringar i ny teknik kan förutsättningarna för ett effektivt utnyttjande av näten öka. Projektet bestod av tre delar: omvärldsanalys, analys av incitament och teknisk utveckling samt identifiering av andra möjliga incitament. Projektet syftade till att utgöra ett underlag för EI:s kommande arbete med nya föreskrifter på området inför tillsynsperioden 2020–2023.

Projektet resulterade i rapporten *Incitament för smarta nät i EI:s elnätreglering* som togs fram av Copenhagen Economics och presenterades i augusti 2017. Rapporten baserades på enkäter och intervjuer med bolag, ekonomiska föreningar, branschföreningar, akademiker och regleringsmyndigheter. Vid den hearing som hölls den 29 augusti presenterades bland annat en omvärldsanalys med olika typer av regleringslösningar, redovisning av en enkät bland elnätsföretag i Sverige, djupintervjuer med insatta personer i elnätsbranschen och berörda myndigheter. Vid hearingen deltog ett 130-tal personer och ytterligare cirka 400 personer följde hearingen via en webbsändning. I rapporten ges

ett antal förslag till hur incitamenten skulle kunna ändras i intäktsramsregleringen. Forumet har dock inte tagit ställning till om dessa lösningar är de mest samhällsekonomiskt lönsamma.

3.2.3 Strategi från forskning till internationalisering

Arbetsgruppen för internationalisering har delat upp sitt arbete i tre områden; nationellt fokus, globalt fokus och fokus på forskning och innovation. Tillsammans har arbetsgruppen som tidigare beskrivits tagit fram strategirapporten *Strategin från forskning till internationalisering: Rekommendationer*. Utöver en genomgång av de hinder, drivkrafter och möjligheter som kunde identifieras i tidigare arbeten har arbetsgruppen även bjudit in relevanta aktörer till dialog. I samband med framtagandet av rekommendationer har arbetsgruppen genomfört en workshop/hearing, där relevanta aktörer fick utrymme att lämna förslag och synpunkter. I strategin identifieras tre områden som behöver utvecklas för att uppnå en ökad internationalisering inom området smarta elnät;

- Metoder för strategiskt främjande
- Förutsättningar för att branschen ska växa
- Metod för att visa upp Sverige internationellt

Strategin omfattar åtta rekommendationer med tillhörande mål, motivering, målbild och förslag på synergier. I likhet med arbetsgruppen för flexibilitet har arbetsgruppen för internationalisering också tagit fram förslag på ett antal aktiviteter, liksom identifierat möjliga utförare av dessa aktiviteter. Strategirapporten utgör arbetsgruppens samlade bedömning av vad som krävs för ökad internationalisering av smarta elnät, där en avgörande framgångsfaktor har bedömts vara att det fortsatta arbetet genomförs i nära samarbete med relevanta aktörer.

Lanseringen av strategin ägde rum 24 oktober 2017 och innefattade förutom presentationer även en workshop där intressenter fick diskutera frågor om hur de kan bli behjälpta av den framtagna strategin samt vilken hjälp de själva skulle ha möjlighet att bidra med i det fortsatta arbetet med ökad internationalisering av smarta elnät. Diskussionen under workshopen fördes utifrån de fem nyckelbegreppen *standardisering, innovation, affärer, exportmarknader* och *Sverige som varumärke*. Syftet med lanseringen var bland annat att mobilisera aktörer, informera branschen och ge input till landstrategier.

Inom ramen för arbetet med framtagandet av strategin har Business Sweden på uppdrag av Forumet genomfört en marknadsanalys och företagskartläggning. Uppdraget syftade till att göra en aktuell kartläggning av de företag som finns i Sverige som är verksamma inom området samt att prioritera marknader där export av svenska produkter och tjänster inom smarta elnät bör främjas. Kartläggningen och marknadsanalysen inkluderas i arbetsgruppens strategirapport.

3.3 Övriga aktiviteter

3.3.1 Nationella aktiviteter

Utöver de två strategilanseringarna och den hearing som hölls i samband med incitamentsrapporten har Forumet arrangerat några ytterligare seminarier med ett hundratal deltagare vardera.

- Expertseminarium om energilager tillsammans med Energikommissionen den 28 september 2016.

Seminarier syftade till att belysa vilken nytta olika typer av energilager kan erbjuda på olika nivåer i elsystemet. Representanter från näringsliv, myndigheter och organisationer medverkade och seminariet hade cirka 150 deltagare.

- Seminarium om digitalisering av Energisverige den 30 november 2016

Seminarier arrangerades i samarbete med Energimyndigheten. Syftet var att skapa en mötesplats för elbranschen och it-företagen. Mötet mellan dessa branscher är viktigt för att accelerera utvecklingen av smarta elnät – inom och utanför Sveriges gränser. De stora företagen hade med sig varsitt innovationsföretag på scenen och efter varje presentation hölls gemensamma diskussioner. Medverkande var främst representanter från företag och seminariet hade cirka 120 deltagare.

3.3.2 Internationella aktiviteter

Som en del i internationaliseringsuppdraget har Forum för smarta elnät också deltagit vid eller bidragit till ett flertal internationella aktiviteter.

Forumet har finansierat Karin Widegrens (ISGAN)⁴ medverkan i en internationell workshop i Mexiko 17–19 augusti 2016, med deltagare från Mexiko, USA, Kanada, Korea, Spanien och Sverige. Workshopen organiserades och leddes av en svensk delegation, med *21st Century Power Partnership* och *SENAL* (Mexikos Energidepartement) som medarrangörer. Workshopen var en del av ett pilotprojekt inom ISGAN som syftade till att utveckla metoder för interaktiv kunskapsöverföring mellan länder med liknande utmaningar och behov. Forumet initierade sedan en uppföljning av denna workshop i Sverige.

Till de internationella aktiviteterna räknas också Forumets medverkan i sessionen om smarta elnät vid *World Sustainable Development Summit* i Indien 5–8 oktober 2016. Deltagandet skedde genom medverkan i en paneldebatt. Forumet deltog även i *India Smart Grid Week 2017*, genom medverkan under sessionen *Flexibility in future energy systems*. Forumet arrangerade även ett rundabordssamtal tillsammans med svenska företag

---

⁴ International Energy Agency (IEA) Implementing Agreement for a Co-operative Programme on Smart Grids

samt nätägare och myndigheter från Indien. Temat för samtalet var *Promoting Available, Affordable and Sustainable Power for all – Smart Grids and Smart Cities in India*. Vid samtalen framkom det ett behov av en fortsatt diskussion om finansiering och reglering, eller mer specifikt hur samarbete och samverkan inom omställning av elsystemet kan gynna länderna ekonomiskt och samhällsmässigt. Rundabordssamtalet under India Smart Grid Week följdes upp av ytterligare samtal vid ett besök i New Delhi maj 2017.

I november 2016 träffades en stor delegation med representanter från Indien och Sverige för att diskutera smarta elnät. Forum för smarta elnät deltog tillsammans med representanter från företag och myndigheter såväl som Sveriges energi- och samordningsminister Ibrahim Baylan och Indiens energiminister Piyush Goyal. Dagen innehöll presentationer och diskussioner kring teman som *Smart Grid and Digitalisation and Electro mobility in Sweden – adaptation to Indian conditions*.

Forumet har även deltagit i *Vienna Energy Forum* samt i den svenska delegationen som besökte Peking 6–8 december 2016. Syftet med deltagandet i den senare var att undersöka förutsättningarna för samarbete inom smarta elnät

Clean Energy Ministerial 9 (CEM 9) och *Mission Innovation 3 (MI3)* kommer att ordnas i Malmö/Köpenhamn i maj 2018. Ett tema kommer att vara smarta elnät. Forumet deltog i den svenska delegationen för CEM 8 och MI2 i Beijing i juni 2017 i syfte att förbereda inför CEM 9 och MI3. Forumet medverkade även i ett seminarium ordnat av *Mission Innovation Challenge #1* som hade som tema smarta grids.

Utöver deltagandet i ovan nämnda internationella aktiviteter har Forumet fått en roll i arbetet med Energiunionens Vinterpaket. Forumets arbete går ut på att bidra med kunskap till regeringskansliets arbete med ett svenskt ställningstagande och efter behov hjälpa till med en konsekvensanalys för utvecklingen av smarta elnät i Sverige och Europa.

3.3.3 Förnyelse av webbplatsen

Forumets kansli har under hösten 2017 genomfört en omfattande arbetsinsats gällande förnyelse av webbplatsen. Detta är en uppföljning av det beslut som togs på det andra styrgruppsmötet om att kansliet skulle utveckla förslag kring hur Forumet kan förvalta och utveckla den unskapsplattform som påbörjades av samordningsrådet för smarta elnät. Den nya webbplatsen lanserades den 7 december 2017.

4 Hur har aktiviteterna genomförts?

I detta kapitel behandlas frågor om hur genomförandet av Forumets aktiviteter har fungerat och om arbetsformerna varit ändamålsenliga. Kapitlet bygger på intervjuer med ett urval av deltagare i styrgruppen och de två arbetsgrupperna samt på underlaget från den webbenkätundersökning som genomförts.

4.1 Fokus för arbetet under perioden

Under den aktuella perioden har Forumets verksamhet befunnit sig i en uppstartsfas, där fokus för arbetet har varit att lägga grunden för verksamheten. En del av de intervjuade pekar på att det framför allt har handlat om att definiera vilken roll Forumet ska ha och hur det kan bidra till ett mervärde på området. Det inledande arbetet har till stor del handlat om att formulera en vision och effektmål för Forumets verksamhet, liksom att utarbeta strategier för det fortsatta arbetet samt att få upp frågan om smarta elnät på agendan. En av de intervjuade pekar på att de frågor som arbetet hittills har fokuserat på är hur elmarknaden kan utvecklas samt hur man kan nå ut med svensk kunskap.

Flera av de intervjuade betonar betydelsen av Forumets uppstartsarbete. Mot bakgrund av områdets komplexitet och bredden av berörda aktörer har det varit viktigt att få till en gemensam syn kring vad som inkluderas i begreppet smarta elnät och hur arbetet inom området ska bedrivas. Sammanfattningsvis har således mycket av arbetet under perioden handlat om att etablera Forumets arbetsformer samt om att fastställa en inriktning för det kommande arbetet. En intervjuad uttrycker att det åstadkommits mycket på kort tid, men att det nu gäller att fokusera på att omvandla strategi till praktik.

4.2 Aktiviteter och deltagande aktörer

Flertalet av de intervjuade uttrycker att de aktiviteter som Forumet har genomfört under perioden har varit ändamålsenliga i förhållande till uppdraget. Det gäller såväl de nationella aktiviteterna, exempelvis framtagandet av strategier, som medverkan i och arrangerande av internationella aktiviteter. Flera av de intervjuade beskriver att aktiviteterna har behandlat väl valda ämnen, genomförts på ett bra sätt och nått ut till rätt målgrupp. Samordningen mellan olika aktörer inom Forumets styr- och arbetsgrupper upplevs också ha fungerat bra. Vidare lyfts samarbetet med andra parter, som exempelvis EI, fram som något positivt mot bakgrund av Forumets begränsade budget. Samarbetet med andra möjliggör att mer arbete kan genomföras.

De intervjuade lyfter inte fram någon särskild aktivitet som har saknats, utan är förhållandevis eniga om att relevanta områden och frågor har täckts in. Det är också svårt för de intervjuade att peka på vilka aktiviteter som de anser varit viktigast under perioden. Några av de tillfrågade tar upp att aktiviteternas ändamålsenlighet säkerställs genom att Forumet kontinuerligt återkopplar till de fastställda effektmålen samt att det finns en väl fungerande samordning av olika aktörer. Själva genomförandet av aktiviteterna bedöms också överlag ha fungerat väl av de intervjuade. Aktiviteter har på olika sätt givit Forumet uppmärksamhet och fångat in relevanta aktörer på området. Det som särskilt har uppskattats är det interaktiva upplägget i form av workshops etc. som möjliggjort diskussioner mellan olika aktörer samt bidragit till en samordning av aktörer inom området smarta elnät. Upplägget med workshops har även använts av de båda arbetsgrupperna för att samla in synpunkter inför arbetet med att ta fram strategier och senare för att möjliggöra kommentarer från olika aktörer på de föreslagna rekommendationerna.

En av de tillfrågade tar upp att Forumet har en nyckelroll i att fungera som utbildare och sprida kunskap på ett lättillgängligt sätt. En annan pekar på att det är viktigt att bidra till att öka kunskapen på en generell nivå om vad energiomställningen innebär och varför smarta elnät behövs. Vidare ser den svarande ett behov av att i större utsträckning diskutera vilka möjligheter som finns med smarta elnät, både för privatpersoner och för industri. Några av de intervjuade menar att Forumet har lyckats bredda området genom att få med de små företagen i externa aktiviteter, där de fått möjlighet att delta och göra inspel. Kunskapen om de behov som finns inom dessa företag kan dock behöva fördjupas ytterligare, särskilt med tanke på internationaliseringsstrategin och den kartläggning som visade på att större delen av företagen inom smarta elnät är små företag eller mikroföretag.⁵

Även om aktiviteterna varit välbesökta och branschen överlag varit väl representerad, nämner ett par av de personer vi intervjuat att det hade kunnat vara ett ännu högre deltagande från företag. En intervjuad pekar på ett tillfälle där en strategilansering hölls samma dag som EI genomförde en hearing, vilket medförde att deltagandet från företagets sida blev lidande. För det framtida arbetet är det således viktigt med samordningen av aktiviteter, eftersom det kan påverka den kraftsamling Forumet vill åstadkomma inom smarta elnät. Något ytterligare som en del av de intervjuade lyfter fram är svårigheten att få med representanter för kundsidan i arbetet. En av de intervjuade pekar på att det kan behövas riktade inbjudningar för att nå dessa aktörer. Det ges inte konkreta exempel på vilka aktörer från kundsidan som kan behöva nås, även om någon omnämner att bostadsparter till viss del har deltagit i arbetet.

---

⁵ Kartläggningen använde följande definition: små företag (≤ 10 MEUR) och mikroföretag (≤ 2 MEUR).

I regeringsbeslutet om att upprätta Forum för smarta elnät anges bland annat att företagens behov ska vara en utgångspunkt för vilka aktiviteter som prioriteras. Bland de intervjuade finns det något olika uppfattningar om i vilken utsträckning detta har utgjort en utgångspunkt. Några av de intervjuade menar att företagens behov har fångats upp och utgjort en röd tråd i arbetet med strategirapporterna. En del av de tillfrågade pekar även på att företagens behov synliggjorts genom representationen av företag i Forumets styr- och arbetsgrupper. Samtidigt påtalar några av de intervjuade vikten av att inte låta enskilda företags behov bli utgångspunkt för denna typ av arbete, utan att det är hela samhällets behov som bör vara fokus. En av de intervjuade beskriver att frågan om flexibilitet i elsystemet diskuterades i arbetsgruppen utifrån alla möjliga vinklar, just för att försöka täcka in flera behov.

4.3 Arbetsformerna

De tillfrågade som deltagit i Forumets styrgrupp och/eller i någon av arbetsgrupperna är i hög grad positiva till hur arbetet inom grupperna har bedrivits. Flera av de intervjuade uttrycker att de uppskattat att få ta en aktiv del i arbetet och menar att det har funnits både vilja och utrymme att bidra till arbetet och diskussionen.

4.3.1 Styrgruppens arbete

Utifrån intervjuerna framkommer att arbetet i styrgruppen upplevs ha fungerat väl. Det har funnits tydliga rutiner för hur styrgruppsarbetet ska genomföras och informationen inför mötena har skickats ut i god tid. Sammansättningen av ledamöter i styrgruppen bedöms också vara bra. En av de tillfrågade pekar på att det har varit en god representation och en spännande blandning av olika aktörstyper. Flera av de intervjuade lyfter fram att det finns övervägande fördelar med att samla många olika aktörer för ett så brett uppdrag som smarta elnät innebär och en av de tillfrågade pekar på att Forumets omfattande fokus och uppdrag kräver representation från hela samhället. Något som lyfts från flera håll är att det har varit väldigt bra att ha samordnings- och energiministern som ordförande, genom att det visar att området är politiskt prioriterat. Detta är något som bedöms ha stor betydelse både för engagemanget hos styrgruppens medlemmar och för externa aktörer. Flera av de tillfrågade lyfter fram att styrgruppen skulle kunna användas ännu mer för att hantera strategiska frågor. En av de svarande i enkäten uttrycker det på följande sätt:

Ökad involvering av styrgruppens medlemmar för att öka engagemang och nytta för deltagande aktörer.

En något högre grad av flexibilitet i styrgruppsmötena efterfrågas av några av de tillfrågade. Det utrymme för diskussion som fanns inledningsvis har med tiden fått stå åt sidan till förmån för en mer uppstyrd agenda. Upplägget av mötena innebär ofta att det är ett fåtal

personer som presenterar något och att de andra får göra inspel. En av de intervjuade tycker att det vore intressant att få höra mer om hur de olika aktörerna runt bordet tänker kring olika frågor. En annan av de tillfrågade tar upp att styrgruppen hade kunnat diskutera arbetsgruppernas arbete mer kontinuerligt, nu tillsattes grupperna och sedan rapporterades resultatet från deras arbete. För att få till en sådan mer kontinuerlig diskussion om det arbete som utförs inom eller genom Forumet hade styrgruppen enligt den intervjuade behövt en tydligare och ännu mer riktad agenda inför sina möten.

4.3.2 Arbetsgruppernas arbete

Intervjuerna visar också att arbetet inom arbetsgrupperna överlag bedöms ha fungerat väl. Ordföranden och projektledare lyfts fram som viktiga drivkrafter i arbetet och en av de tillfrågade påtalar att det är värdefullt att ha rätt personer i dessa roller för att skapa engagemang.

Vad gäller arbetsgruppen för flexibilitet så pekar några av de intervjuade på att det varit tydligt från start vad arbetsgruppen skulle göra och att arbetet genomfördes enligt plan. Vidare uppfattas det ha varit en bra struktur på arbetet genom de undergrupper som funnits, med tydliga mål och planering av arbetet. En annan av de tillfrågade lyfter upp att det varit högt i tak och bra diskussioner samt att deltagarna fått möjlighet att tycka till om arbetet i flera omgångar. De tillfrågande anser överlag att sammansättningen av arbetsgruppen har varit bra. Någon av de intervjuade pekar dock på att det inför en del möten varit flera avhopp med kort varsel, vilket påverkat gruppens arbete. Publicering av själva strategirapporten blev också något försenad. Arbetsgruppen levererade ett underlag i slutet av våren 2017 och planen var att rapporten skulle publiceras innan sommaren, men sammanställningen av rapporten tog längre tid än förväntat och publiceringen skedde först i september 2017. En av de tillfrågade pekar på att tidsåtgången för denna del av arbetet kan ha underskattats och att det hade behövts mer resurser inom kansliet för att hinna färdigställa rapporten i tid. En annan synpunkt som tas upp av en av de tillfrågade är att det finns både för- och nackdelar med det arbetsätt som valdes inledningsvis, att genomföra en workshop för att fånga in synpunkter från olika aktörer. Möjligen skulle det också ha genomförts en analys av det tidigare arbetet inom området för flexibilitet för att kunna fånga upp alla förslag på åtgärder.

Vad gäller arbetsgruppen för internationalisering är de tillfrågade deltagarna positiva till det arbete som genomförts. En av de intervjuade pekar på att strategin har landat väl och att den utgör ett bra ramverk att jobba vidare med. En annan av de tillfrågade lyfter fram att den utredning som genomfördes av Business Sweden var av stort värde för arbetet. Flera av de tillfrågade lyfter fram att det har varit ett intensivt arbete och många frågor att gå igenom. Samtidigt pekar en av de intervjuade på att deltagarna prioriterat arbetet i gruppen på ett bra sätt. Några av de tillfrågade tar dock upp att uppdraget inledningsvis inte var så tydligt

formulerat och att det var något oklart vad som förväntades komma fram ur arbetsgruppens arbete. En av de tillfrågade tar upp att arbetet gick lite långsamt under de första månaderna, då tiden och resurserna hade kunnat användas bättre. Detta kan förklaras av att uppdraget inte varit helt tydligt formulerat från start, men också av att arbetsgruppen skiftade projektledare under arbetets gång. Något annat som tas upp är att formerna för arbetet i början gav för lite tid till diskussion och synkronisering mellan de olika aktörerna.

4.3.3 Kansliets arbete

Vad gäller kansliets uppgift att utgöra en stödfunktion till Forumet uppfattar de tillfrågade i stor utsträckning att detta har fungerat bra och svaren indikerar att det finns ett stort förtroende för kansliet. Något som möjligen kan noteras är att en del av de tillfrågade inte betraktar kansliet som en stödfunktion till Forumet, utan att de likställer kansliet med Forumet. Detta innebär att de uppfattar att kansliet har ett tydligt mandat att genomföra aktiviteter etc. De intervjuade tar bland annat upp att kansliet förbereder styrgruppsmöten och andra möten på ett väldigt bra sätt. En av de intervjuade lyfter fram att kansliet utgjort ett viktigt stöd för arbetsgrupperna. Några av de intervjuade pekar också på att kansliet har varit mycket bra på att hitta lämpliga projektledare till arbetsgrupperna. En av de tillfrågade i enkäten har uppskattat att kansliet vågat prova nya former för möten och seminarier.

Jag tycker kansliet gör ett bra jobb! Särskilt gillar jag att de provar nya former för möten och seminarier, det är modigt och värdefullt.

Den enda kritik som lyfts fram avseende kansliets arbete är att några av de tillfrågade pekar på arbetet under hösten tappat lite tempo. Förväntningarna på det kommande arbetet är höga efter strategilanseringarna och en del av de tillfrågade menar att arbetet nu måste ta fart för att inte förlora mer tid. Vi återkommer till denna fråga i kapitel 6.

5 Vad har aktiviteterna bidragit till?

Detta kapitel behandlar frågor om vad Forumets arbete hittills har bidragit till och vilka effekter som arbetet kan förväntas bidra till på sikt avseende utvecklingen av smarta elnät i Sverige. Kapitlet baseras på intervjuer med ett urval av deltagare i styrgruppen och av de två arbetsgrupperna samt på underlaget från den webbenkätundersökning som genomförts.

5.1 Resultat av genomförda aktiviteter

Vad gäller frågan om vad Forumets aktiviteter hittills har bidragit till så lyfter de intervjuade framför allt fram de gemensamma strategierna som viktiga resultat. Enligt flera av intervjupersonerna kan strategirapporterna betraktas som handlingsplaner för det fortsatta arbetet genom att aktörer med ansvar för att genomföra rekommendationerna har identifierats. Såväl strategierna som effektmålen bedöms ge en inriktning för vägen framåt. Även de andra rapporter som har producerats inom ramen för Forumets arbete lyfts fram som konkreta resultat. Genomförda workshops och andra aktiviteter utgör också viktiga resultat, genom att Forumet vid dessa tillfällen har förmedlat kunskap och bidragit till möten mellan olika aktörer. De aktiviteter som genomförts ger förutsättningar för det kommande arbetet med att avgränsa och prioritera vart resurserna ska riktas och var det ska kraftsamlas. Ett exempel som tas upp av en av de intervjuade är de kartläggningar som genomförts av företag inom området och gällande möjliga exportmarknader, vilket bedöms utgöra ett viktigt underlag för det kommande arbetet.

I enkäten ställdes också en fråga om på vilka sätt som Forumets aktiviteter *har varit till nytta* för den egna organisationen. Flera av de svarande nämner att det på olika sätt har bidragit till ökad kunskap och till en bättre nulägesbild. Flera tar också upp att det inneburit en möjlighet att lämna synpunkter och påverka det kommande arbetet. Nedan presenteras några av kommentarerna i enkäten för att illustrera hur de tillfrågade svarat kring nyttan av aktiviteterna:

Genom det arbete Forumet gjort har vi fått kunskap och möjlighet att delta i formandet av en framtida elmarknad.

En möjlighet att påverka och bli informerad om vad som händer i branschen. Även en bra möjlighet att diskutera frågor med andra både inom och utanför den direkta branschen men som ändå påverkas av den.

Samtidigt anger några av de svarande i enkäten att de ännu inte har haft så stor nytta av Forumets aktiviteter, men att de hoppas på att det ska leda till mer nytta framöver. En av de svarande uttrycker det på följande sätt:

Ännu har aktiviteter ej skett som bidrar eller är till nytta för vår organisation. Förhoppningen är att mer konkreta aktiviteter kommer som följd av detta och att de strategier mm som arbetas fram verkligen skapar förändring. [...].

De tillfrågade i enkäten har också fått svara på hur de uppfattar att Forumets aktiviteter *kommer att vara till nytta* för den egna organisationen. Återigen nämner flera av de svarande att aktiviteterna kommer att bidra till ökad kunskap, både för att kunna förstå vart utvecklingen är på väg men även för att kunna påverka den. Andra exempel som tas upp är en ökad medvetenhet och konsensus inom branschen för smarta elnät, att det skapas en dialog om styrmedel samt att det finns underlag som kan användas för utvecklingen av regelverk. Nedan presenteras några av kommentarerna i enkäten för att illustrera hur de tillfrågade ser att aktiviteterna kommer att vara till nytta:

Förhoppningsvis mer tydliga svar i framtiden på hur reglering och lagar kommer ändras för att skapa nya förutsättningar inom elmarknaden.

Skapar konsensus i branschen så att vi vet vart vi är på väg.

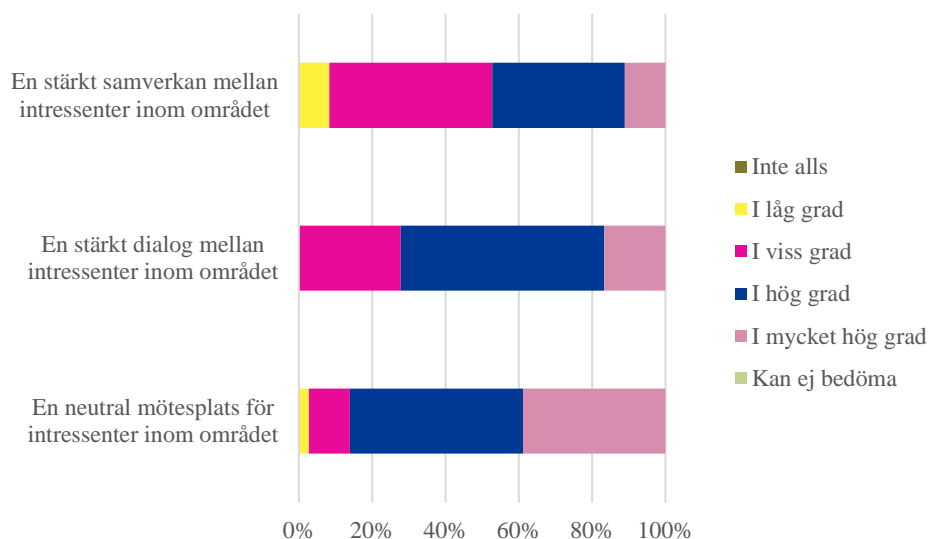
Dels har vi möjlighet att lämna våra synpunkter på vart frågan bör tas och dels får vi möjlighet att förstå vart den är på väg. Det är viktigt för att kunna fatta bra affärsbeslut i frågan.

Ökad kunskap om smarta elnät är också något som lyfts fram av de intervjuade. En intervjuperson menar att Forumets aktiviteter hittills generellt har bidragit till en ökad kunskap och kompetens inom området och även bidragit till att föra upp frågan om smarta elnät på agendan. Det framhålls att det senare hänger mycket samman med det politiska intresset som visas för smarta elnät. Vidare upplever de intervjuade i hög grad att deras förväntningar på deltagandet i Forumet har motsvarats eller överträffats. Förväntningarna handlade bland annat om att få utrymme att lyfta frågor och utmaningar utifrån det egna perspektivet, men även om att få insikt i vilka utmaningar som finns för andra aktörer på området.

5.2 Forumets bidrag till dialog, samverkan och en neutral mötesplats

I enkäten har vi frågat om i vilken utsträckning de tillfrågade anser att de aktiviteter som genomförs av Forumet bidrar till en neutral mötesplats för intressenter inom området samt en stärkt dialog och samverkan mellan intressenterna. Av Figur 1 framgår att en mycket stor andel av de svarande bedömer att aktiviteterna i hög eller mycket hög grad har bidragit till en neutral mötesplats för intressenter inom området samt till att stärka dialogen mellan intressenter inom området. Vad gäller samverkan är det något färre än hälften av de svarande som anser att aktiviteterna i hög eller mycket hög grad bidragit till detta, men ungefär lika många som anger att det bidragit till detta i viss grad.

Figur 1 De svarandes bedömning av vilken utsträckning de anser att de aktiviteter som genomförs av Forumet bidrar till en neutral mötesplats för intressenter inom området samt en stärkt dialog och samverkan mellan intressenterna

En av de svarande i enkäten pekar på att diskussionen om framtida elnät och förutsättningar för dessa tidigare förts i mer eller mindre slutna rum och att Forumet har möjliggjort en bredare dialog kring frågorna med intressenter från hela samhället. En annan lyfter fram att den dialog som Forumet fört med marknaden har bidragit till en större gemenskap och tillit inom branschområdet.

Frågeställningarna berör framtida elnät och förutsättningar för dessa, det har inte funnits ett samlat forum med insikt från hela samhället tidigare. Diskussioner har tidigare bara förts mellan intressenter i mer eller mindre slutna rum.

Jag är mycket positiv till genomförandet och upplägget av projektet som Forumet har hanterat och uppskattar mycket den dialog som 'myndigheten' har fört med marknaden. Genomförandet skapar en gemensam och större tillit inom branschområdet. Detta förfarande borde praktiseras mycket mer inom myndighetsvärlden.

Samtidigt pekar en av de svarande på att dialogen nu behöver leda vidare till skapandet av incitament så att fler aktörer kan engageras, och särskilt de aktörer som ännu inte har nåtts av Forumets aktiviteter.

Det som pågår just nu är samtal och ofta bland intressenter med starka egenintressen. Detta behöver nu översättas i att skapa incitament för alla aktörer så att engagemang kan skapas hos fler. Många aktörer som borde känna engagemang har ännu inte nåtts eller har inte synliga incitament inom räckhåll.

Intervjuerna bekräftar också bilden av att de aktiviteter som Forumet har genomfört överlag bedöms ha bidragit till en stärkt dialog och samverkan

mellan viktiga intressenter genom att olika aktörer via Forumet har kunnat utbyta erfarenheter och idéer. En av de intervjuade menar att flera av de aktörer som varit involverade i Forumet möjligen inte hade träffats och arbetat tillsammans om det inte hade varit för de aktiviteter som genomförts, och då särskilt i arbetsgrupperna. En annan av de intervjuade pekar på att aktiviteterna har varit givande och välbesökta, men om det har lett till en stärkt dialog eller inte är svårare att säga. En intervjuperson nämner att det är viktigt att tillvarata de kontakter och möjliga nätverk som skapats genom de aktiviteter som genomförts.

Vidare bedömer flera av de intervjuade att Forumet överlag utgör en neutral mötesplats för intressenter inom området. En intervjuperson betonar att det är svårt att åstadkomma en samordning mot bakgrund av att området för smarta elnät täcker in så många olika aktörer. De flesta av de intervjuade har inte någon uppfattning om betydelsen av Forumets särskilda organisation för möjligheten att utgöra en neutral mötesplats. Någon av de intervjuade pekar på att kansliet kanske borde ha varit placerat vid departementet mot bakgrund av att Forumet är beslutat som ett särskilt projekt inom regeringskansliet.

5.3 Möjliga effekter av genomförda aktiviteter

På ett övergripande plan bedömer de intervjuade att genomförda aktiviteter ligger i linje med de tre effektmålen och att resultaten av aktiviteterna, exempelvis i form av rapporter och andra underlag som tagits fram, bidrar till effektmålen. Samtidigt pekar en del på att det krävs många fortsatta aktiviteter och insatser, också från andra berörda aktörer, för att målen ska kunna nås på sikt. Det är inte så tydligt uttryckt i svaren exakt vilka aktiviteter som ska genomföras, utan det handlar snarare om att betona att det krävs ett fortsatt aktivt arbete för att nå målen.

Det är ännu för tidigt att kunna bedöma vilka mer långsiktiga effekter de aktiviteter som genomförts kan leda till. De tillfrågade lyfter dock fram olika förväntade effekter som de tror och hoppas att aktiviteterna på sikt kan bidra till. En av de svarande pekar på att Forumet har bidragit till en gemensam syn bland olika aktörer kring utmaningarna och vägen framåt, vilket inte fanns tidigare, och att detta skapat bättre möjligheter för ett gemensamt agerande framöver.

Något annat som tas upp är att Forumets arbete ses som nödvändigt för att skynda på utvecklingen i Sverige och att Forumets aktiviteter förhoppningsvis kan bidra till att smarta elnät med hög kvalitet på ett snabbt och effektivt sätt kan införas i det svenska elsystemet. För att detta ska bli möjligt framhåller en intervjuperson att aktiviteterna bör leda till regeländringar i Sverige som gör att företag kan arbeta mer innovativt samt skapa produkter och tjänster som kan exporteras. En av de intervjuade hoppas att aktiviteterna på sikt leder till handling och förändringar både i Sverige och internationellt. Forumet kan genom ett systemperspektiv bidra till att accelerera aktiviteter som redan sker i

Sverige. På sikt kan Forumets arbete enligt en av de intervjuade även bidra till att upptäcka investeringspotential i andra länder och att detta kommuniceras till relevanta aktörer. Förhoppningen är också att aktiviteterna kan bidra till att skapa förtroende och samarbeten för att öka möjligheterna till export. En annan förhoppning som framhålls är att aktiviteterna på sikt kan leda till att kunderna blir mer aktiva på energimarknaden, vilket den intervjuade menar är hela målet med arbetet.

6 Vilka behov och förväntningar finns?

I föreliggande kapitel redovisas de behov och förväntningar på Forumets fortsatta arbete som finns bland de tillfrågade. Kapitlet baseras på underlaget från intervjuerna med ett urval av deltagare i styrgruppen och de två arbetsgrupperna samt på resultaten av webbenkätundersökningen.

I enkäten och i intervjuer har vi frågat hur de tillfrågade ser på Forumets fortsatta arbete och vilka frågor och aktiviteter som de anser behöver prioriteras framöver. Det som främst tas upp handlar om det arbete som behöver bedrivas kopplat till de strategier som har tagits fram. Utifrån både intervjuer och enkätsvar framkommer en förhoppning om att arbetet med strategierna ska leda vidare till konkreta åtgärder. En av de svarande i enkäten uttrycker det på följande sätt:

När strategi och förslag på åtgärder blir mer konkreta så kommer vi som organisation och våra medlemsföretag vara de aktörer som förverkligar arbetet i praktiken genom att förändra arbetsätt och tekniska system och strukturer till framtida lösningar. Och takten i omställningen behöver öka markant. För att det ska ske måste konkreta resultat kommuniceras till våra medlemsföretag. Detta måste dra igång nu.

Som tidigare beskrivits pekar en del av de tillfrågade på att de strategier som tagits fram kan ses som handlingsplaner för det fortsatta arbetet och att arbetet nu står inför en fas där Forumet behöver bjuda in fler aktörer i syfte att gå från strategi till konkret handling. En av de svarande i enkäten pekar också på vikten av att de fortsatta aktiviteterna och arbetet med att utföra strategin är väl förankrade i politiken och bland företagen. Vidare pekas på att det är viktigt att inbjudningar till och information om aktiviteter når ut till en bred målgrupp, särskilt de mindre företagen så att de får möjlighet att delta.

Det finns en viss farhåga bland några av de intervjuade att arbetet tappat fart sedan strategierna lanserades. Arbetsgruppernas uppdrag är avslutade och flera av de intervjuade pekar på att det nu behöver tas fram förslag på hur arbetet ska tas vidare, hur aktiviteter kan grupperas och vilka aktörer som kan bidra till olika delar. Nya arbetsgrupper kan också behöva initieras för att ta arbetet vidare och en av de svarande i enkäten pekar på att det kan behövas konkreta arbetsgrupper/arbetsområden inom specifika strategiska områden som har hög prioritet, t.ex. regelverk, incitamentsstrukturer, affärsmodeller, stadsplanerare, projektörer m.fl. Även smarta elnäts bidrag till att uppnå klimatmål samt dess disruptiva påverkan på befintliga strukturer kan behöva belysas.

Vad gäller strategin för flexibilitet nämns olika frågor som fortsatt behöver prioriteras. En av de tillfrågade tar upp att nätbolagens roll i den nya dynamiska elmarknaden behöver genomlysas. Vidare är det flera av de tillfrågade som pekar på att det behövs initiativ för att tydliggöra regelverket. Det handlar bland annat om att fokusera på vad som behöver stödjas i form av lagar och regleringar för att möjliggöra smarta elnät. En av de svarande i enkäten uttrycker det på följande sätt:

Bidra till ett initiativ att ta ett större grepp om regleringen och ellagstiftningen. Det är tydligt att det finns många gråzoner och oklarheter och att lagstiftningen på vissa områden är ett lapptäcke som spretar åt olika håll (tex kring energilager) och att den dessutom inte främjar ny teknik och nya affärsmodeller. De rekommendationer som arbetsgruppen kom med avhjälper några akuta problem, men bidrar inte till att lösa detta på ett övergripande plan på sikt.

Andra frågor som tas upp i enkäten är aggregatorns framtida roll och ansvar på elmarknaden samt gränsdragningen mellan olika aktörer exempelvis vad gäller batterilager. Några nämner att kundperspektivet skulle behöva lyftas mer. En av de svarande pekar på att en fördjupad analys av teknikläget skulle behöva göras. Någon annan tar upp att en av de viktigaste frågorna inom dagens kraftsystem är dynamiska tariffer. En ytterligare person vill se mer fokus på möjligheter att digitalisera elnät och ge incitament i elnätsregleringen för detta så att ”överinvesteringar” i elnäten upphör.

Vad gäller strategin för internationalisering tar flera av de tillfrågade upp att det är viktigt att Forumet framöver arbetar med att synliggöra svensk kompetens internationellt. En av de svarande i enkäten pekar på att framtida internationaliseringsaktiviteter borde, om inte prioriteras, åtminstone konkretiseras lite mer. En aktivitet som en av de tillfrågande anser skulle kunna prioriteras är *Nordic Clean Energy Week* i Malmö och Köpenhamn. Internationaliseringsstrategin har formulerat förslag om att Forumet bör visa upp svensk teknik internationellt. För en sådan aktivitet krävs att det finns teknik att visa upp som är anpassad till respektive länder, till exempel i förhållande till landets existerande infrastruktur. För att åstadkomma detta behövs en kraftsamling, och ett möjligt hinder i arbetet kan vara att Forumet inte har tillräckligt med medel för att starta särskilda aktiviteter i de prioriterade länderna. Däremot kan Forumet informera andra aktörer om strategierna så att de fokuserar på de prioriterade länderna i sitt arbete.

En intervjuperson menar dock att det inte räcker med att visa upp sig och sprida kunskap, utan att Forumet framöver bör arbeta mer projektorienterat. Styrgruppen har diskuterat hur en sådan orientering mot projektarbete skulle kunna se ut. Ett förslag var då att Forumet skulle kunna ge kortare uppdrag på cirka fyra-fem veckor åt andra organisationer och företag, istället för att tillsätta nya arbetsgrupper.

Genom att utforma kortare, mindre uppdrag åt externa aktörer skulle Forumet kunna bli mer effektivt och handlingskraftigt.

Andra tankar om framtida aktiviteter är att frågor om nätinvesteringar i Sverige, digital säkerhet och finansiella aspekter skulle kunna behandlas mer i Forumets arbete. En intervjuperson menar särskilt att frågan om vilka investeringar det är som ska till för att nödvändiga förändringar ska kunna genomföras bör vara ett fokus i det framtida arbetet. Frågan om hur regelverket behöver anpassas hänger också nära samman med detta. Det är viktigt att ta itu med de frågor som är aktuella och att Forumet fungerar som en brygga mellan politiken och näringslivet.

Flera av de tillfrågade pekar på att det är viktigt att hålla tempot i det fortsatta arbetet. Sett utifrån perspektivet att Forumets uppdrag är tidsbegränsat är det av stor betydelse att kunna ta snabba beslut och komma vidare med genomförande. Mot bakgrund av det tidsbegränsade uppdraget behöver Forumets arbete och kunskap också kopplas till andra pågående processer och initiativ för att kunna bygga vidare på existerande strukturer. En del av de tillfrågade hyser farhågan att Forumet inte är tillräckligt resurssatt för att kunna utföra sitt uppdrag på ett effektivt sätt. Några av de intervjuade pekar också på att Forumet skulle behöva vara en mer långsiktig satsning med en mer flexibel budget. Ett enkätsvar lyfter fram att det för implementeringen av rekommendationerna fortsatt behöver finnas någon form av öppet forum även efter att det nuvarande Forumet har avslutats.

7 Reflektion

Under Forumets första period har arbetet till stor del handlat om att lägga en grund för den kommande verksamheten genom att fastställa vision, effektmål och strategier, vilka tillsammans ger en inriktning för hur området för smarta elnät kan utvecklas framöver. De aktiviteter som genomförts har till stor del handlat om att skapa förutsättningar för det kommande arbetet med att avgränsa och prioritera var resurserna ska riktas och var det ska kraftsamlas. Fokus under perioden har samtidigt varit att utveckla ett förhållningsätt och hitta former för hur Forumet kan arbeta på ett inkluderande och samordnande sätt för att bidra till målen. Resultaten från utvärderingen indikerar att de aktiviteter som genomförts har varit ändamålsenliga i förhållande till Forumets uppdrag och effektmål. Aktiviteterna bedöms överlag ha behandlat väl valda ämnen, genomförts på ett bra sätt och nått ut till berörda aktörer. Ett stort antal deltagare från såväl företag, myndigheter som andra organisationer har omfattats av aktiviteterna, vilket kan ses som en bekräftelse på att formerna för aktiviteterna har varit väl valda. Det stora intresset för att delta i workshops, seminarier och hearings, såväl fysiskt som på distans, indikerar vidare att Forumets arbete har uppmärksammats och bedömts vara relevant.

Under perioden har också rutiner och former utvecklats för hur arbetet inom Forumet ska bedrivas, och utvärderingen visar att det finns ett stort förtroende för kansliet samt att arbetet inom Forumets styrgrupp och arbetsgrupper i stor utsträckning anses ha fungerat väl. Det framkommer vidare att det finns ett stort engagemang och en vilja hos deltagarna i de olika grupperna att bidra till Forumets arbete. Något som lyfts fram är styrgruppens breda sammansättning och engagemang samt att gruppen skulle kunna användas ännu mer för att hantera strategiska frågor. Inför det kommande arbetet kan det därför vara betydelsefullt att se över hur styrgruppen kan involveras ytterligare och ges ökade möjligheter att kunna följa och diskutera det löpande arbete som sker, exempelvis i de eventuella arbetsgrupper som tillsätts.

Resultaten från utvärderingen visar att de aktiviteter som genomförts under perioden upplevs ha bidragit till en ökad kunskap och kompetens inom området och även till att föra upp frågan om smarta elnät på agendan. De olika formerna för aktiviteterna har också möjliggjort för olika aktörer att bidra till och påverka det kommande arbetet. Aktiviteterna bedöms på sikt kunna bidra till att skapa en ökad medvetenhet och konsensus inom branschen för smarta elnät samt till framtagandet av underlag som exempelvis kan användas för utvecklingen av regelverk. Vidare uppfattas Forumet i hög grad utgöra en neutral mötesplats för intressenter inom området samt bidra till att stärka dialogen och i viss mån även samverkan mellan dessa. Flera av de tillfrågade bedömer på olika sätt att Forumet har möjliggjort en bredare

dialog kring frågorna med intressenter från hela samhället, även om det fortsatt kan behövas skapas incitament för att nå ännu fler berörda aktörer.

Även om små- och medelstora företag har omfattats av aktiviteterna, kan kunskapen om deras behov behöva fördjupas ytterligare mot bakgrund av de utgör en stor andel av företagen inom branschen för smarta elnät. Något annat som tas upp är att kundperspektivet kan behöva adresseras mer i det fortsatta arbetet. I det fortsatta arbetet är det angeläget att se över vilka aktörer som ännu inte nåtts av Forumets aktiviteter och vilka insatser som kan behövas för att involvera dessa under den kommande perioden. Forumets roll som utbildare och kunskapsspridare bedöms vara av stor betydelse för såväl branschen som externa aktörer. Vem som behöver vilken kunskap för att kunna bidra till utvecklingen av smarta elnät är således en fråga som fortsatt bör vara i fokus.

Strategierna för flexibilitet respektive internationalisering lyfts fram som de viktigaste tidiga resultaten av Forumets verksamhet. Dels handlar det om det faktiska innehållet i strategierna; att de pekar ut vilka aktiviteter som behöver genomföras för en fortsatt utveckling av området samt även identifierar vilka aktörer som har ett ansvar i det fortsatta arbetet. Dels handlar det om hur dessa har tagits fram; att det har skett i en process med många olika berörda aktörer samt att arbetssättet möjliggjort att behov och synpunkter kunnat fångas upp. De behov och förväntningar som kan identifieras inför det kommande arbetet handlar i stor utsträckning om de aktiviteter som behöver bedrivas kopplat till de framtagna strategierna för att dessa ska leda vidare till konkreta åtgärder som exempelvis förändringar av regelverk. Utvärderingen visar att förväntningarna efter strategilanseringarna är stora, och många av de tillfrågade lyfter fram att arbetet nu behöver fokusera på att omvandla strategi till praktik genom att konkretisera hur de rekommendationer som formulerats ska realiseras. Något som lyfts fram i utvärderingen är att tempot i arbetet behöver upprätthållas för att kunna åstadkomma de förändringar som eftersträvas. De tillfrågade lyfter fram flera olika frågor och områden kopplat till strategierna som de ser ett behov av att Forumet arbetar vidare med och många pekar även på att det kan behövas nya arbetsgrupper och/eller projekt för att hantera prioriterade områden.

Sammantaget bedöms genomförda aktiviteter ha skapat en bra grund för arbetet inom området och tillsammans med det kommande arbetet kan detta bidra till att skapa goda förutsättningar för att effektmålen ska kunna nås på sikt. Att samordnings- och energiministern är ordförande för styrgruppen ger en tyngd åt arbetet genom att det visar att området är politiskt prioriterat. Samtidigt kommer det att krävas omfattande insatser även från andra berörda aktörer för att utveckla de regelverk och andra incitament som kan behövas för att målen ska nås. Det är således av stor betydelse att Forumet upprätthåller tempot i arbetet för att kunna bygga vidare på det engagemang och de möjligheter som har skapats genom det

inledande arbetet. Mot bakgrund av Forumets begränsade resurser och tid är viktigt att fortsatt arbeta nära och integrerat med andra aktörer för att se hur de aktiviteter som genomförs kan komplettera och stärka andra pågående processer och insatser i syfte att skynda på utvecklingen inom området för smarta elnät. Forumets tidsbegränsade uppdrag utgör en utmaning som också väcker frågan om hur arbetet med smarta elnät kan drivas vidare efter 2019. Det kan därför vara betydelsefullt att redan nu se över hur Forumets arbete och kunskap kan föras vidare och kopplas samman med befintliga strukturer och processer, men också vilka möjligheter som kan finnas för en mer långsiktig satsning inom området.

